

Sygn. akt III KK 42/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Hofmański (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

SSN Roman Sądej

Protokolant Teresa Jarosławska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Małgorzaty Wilkosz-Śliwy,
w sprawie **K. Z.**

skazanego z art.244 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 21 listopada 2012 r.,

kasacji Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Rejonowego

z dnia 17 grudnia 2010 r.,

na podstawie art. 537 k.p.k. i art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.,

**uchyla zaskarżony wyrok w całości i uniewinnia skazanego
K. Z. od zarzucanego mu czynu, a
kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 11 grudnia 2010 r., K. Z. został uznany winnym tego, że w dniach 31 sierpnia, 6 września i 9 października 2010 r., przebywając w mieszkaniu pod wpływem alkoholu nie stosował się do nałożonego wyrokiem Sądu środka karnego, w postaci obowiązku powstrzymania się od

przebywania w miejscu zamieszkania pod wpływem alkoholu, co stanowi przestępstwo z art. 244 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i za ten czyn wymierzono mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 4 lata. Wyrok ten uprawomocnił się.

Wyrok ten został zaskarżony przez Prokuratora Generalnego kasacją, w której zarzucono rażące naruszenie prawa materialnego mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a polegające na nieuzasadnionym przyjęciu, że przypisane skazanemu czyny spełniają znamiona art. 244 k.k. Prokurator Generalny podniósł, że obowiązek powstrzymania się od przebywania w miejscu zamieszkania pod wpływem alkoholu został nałożony postanowieniem Sądu, wydanym w ramach wykonania środka probacyjnego warunkowego zawieszenia kary na podstawie art. 74 § 2 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 7 k.k. W ocenie Prokuratora Generalnego poprawna wykładnia art. 244 k.k., prowadzi do wniosku, że przepis ten nie penalizuje przypadków nie stosowania się do obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach orzeczonego tytułem środka probacyjnego na podstawie art. 74 § 2 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 7 k.k., bowiem norma art. 244 k.k. dotyczy wyłącznie do obowiązków orzeczonych przez sąd tytułem środka karnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego zasługuje na uwzględnienie, choć Sąd Najwyższy nie podzielił argumentacji przytoczonej w jej uzasadnieniu.

Zanim przyjdzie analizować trafność zarzutu i argumentacji zawartej w kasacji, należy zgodzić się z Prokuratorem Generalnym, iż orzekający w sprawie Sąd niepoprawnie ustalił orzeczenie, na podstawie którego skazany K. Z. miał powstrzymać się od przebywania w miejscu zamieszkania pod wpływem alkoholu. Ze względu jednak na zachowaną identyczność czynu zarzucanego w akcie oskarżenia z czynem przypisanym w wyroku, nie pojawia się w sprawie problem naruszenia tożsamości czynu, a błędne ustalenie orzeczenia, z którego wynikał naruszony przez skazanego obowiązek, należy traktować jako błędne ustalenie faktyczne. W ocenie Sądu Najwyższego, należy więc przejść nad tym do porządku dziennego, nie bagatelizując jednocześnie konsekwencji, jakie ta omyłka niesie dla materialnoprawnej oceny zarzucanego skazanemu czynu, o czym niżej.

Przechodząc do sedna podniesionego w kasacji Prokuratora Generalnego zarzutu, Sąd Najwyższy nie może zgodzić się z zasadniczą jego tezą, iż przepis art.

244 k.k. obejmuje zakresem penalizacji wyłącznie przypadki niestosowania się do zakazów bądź nakazów orzeczonych przez sąd jako środki karne.

Na początek zauważyć należy, że językowa wykładnia przepisu art. 244 k.k. pozwala dość szeroko wyznaczyć zakres obowiązków, których naruszenie penalizuje. Mowa jest tam bowiem o „orzeczonej przez sąd” zakazie, obowiązku i nakazie, czy też zarządzeniu o ogłoszeniu orzeczenia. Redakcja art. 244 k.k. sugeruje więc, że chodzi o każdy obowiązek o treści określonej w hipotezie art. 244 k.k., o ile wynika on z orzeczenia sądu, niezależnie od tego, czy jest orzeczony jako środek karny z art. 39 i n. k.k., czy też na innej podstawie prawnej, w tym jako środek probacyjny z art. 72 § 1 k.k.

Jednoznacznej odpowiedzi na pytanie o zakres obowiązków podlegających pod sankcję z art. 244 k.k. nie dostarcza literatura przedmiotu. I tak, w komentarzach do art. 244 k.k., brak jednoznacznej odpowiedzi na pytanie o zasadność stosowania tego przepisu do obowiązków orzekanych na podstawie art. 72 § 1 k.k. (zob. B. Kunicka-Michalska [w:] A. Wąsek, *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 222-317*, s. 261; teźże, *Przestępstwa przeciwko ochronie informacji i wymiarowi sprawiedliwości. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 203-204; A. Marek, *Komentarz do art. 244 Kodeksu karnego*, Serwis Informacji Prawniczej LEX), choć komentatorzy, analizując problem zakresu znamion przedmiotowych art. 244 k.k., generalnie wypowiadają się na rzecz szerokiej wykładni tego przepisu. Jedynie w komentarzu pod redakcją A. Zolla, M. Szewczyk przychyliła się do obejmowania zakresem art. 244 k.k. obowiązków orzeczonych na podstawie art. 72 § 1 k.k., nie przedstawiając jednak żadnej argumentacji (M. Szewczyk, [w:] A. Zoll (red.) *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, T. II, Kraków 2006, s. 1082).

Także w orzecznictwie Sądu Najwyższego kilkakrotnie podkreślano zasadność szerokiego zakreślenia kręgu obowiązków podlegających sankcji z art. 244 k.k. I tak, w postanowieniu SN z dnia 26 lutego 2004 r., I KZP 47/03, stwierdzono, że „*Przedmiotem ochrony przepisu art. 244 k.k. jest orzeczenie każdego sądu (cywilnego, administracyjnego lub karnego), zawierające zakaz określonej w nim działalności, także innej niż gospodarcza.*” Sąd Najwyższy rozważał też, czy art. 244 k.k. powinien znajdować zastosowanie do przypadków nieprzestrzegania obowiązków w orzekanych jako kara dodatkowa w postępowaniu wykroczeniowym, uznając to za zasadne (uchwała SN z dnia 22 marca 1994 r., I

KZP 3/94, OSNKW 1994, z. 5-6, poz. 29), o ile obowiązki te zostały orzeczone przez sąd, a nie przez kolegium ds. wykroczeń (por. także uchwała SN z dnia 8 lutego 2000 r., I KZP 50/99, OSNKW 2000, z. 3-4, poz. 24).

Jak powiedziano, wykładnia literalna art. 244 k.k. skłania do objęcia zakresem tego przepisu zachowań polegających na naruszeniu obowiązków orzekanych na podstawie art. 72 § 1 kk. Co więcej, Sąd Najwyższy uznał, że nie przekonują do tezy przeciwnej podniesione w kasacji argumenty natury historycznej i funkcjonalnej.

W myśl twierdzeń Prokuratora Generalnego analiza zmian brzmienia art. 244 k.k. w zestawieniu ze zmianami brzmienia art. 39 k.k. i art. 72 § 1 k.k. przekonuje, że ustawodawca nie traktuje art. 244 k.k., jako przepisu, który ma penalizować naruszenie obowiązków orzekanych na podstawie art. 72 § 1 k.k., tj. w ramach środka probacyjnego. Trafne jest wprawdzie spostrzeżenie skarżącego, że obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, choć przewidziany w art. 72 § 1 k.k. już w pierwotnym brzmieniu kodeksu, znalazł się poza pierwotnym zakresem art. 244 k.k., i dopiero skutkiem nowelizacji z 27 lipca 2005 r. został objęty zakres znamion omawianego przestępstwa. Jednakże analiza zmian legislacyjnych przepisów art. 39, art. 72 i art. 244 k.k. wskazuje, że niekiedy ustawodawca rozszerzał zakres znamion art. 244 k.k. poszerzając nie tylko katalog środków karnych z art. 39 k.k., ale i środków z art. 72 § 1 k.k. Przykładem niech będzie choćby powołana przez skarżącego nowelizacja z dnia 27 lipca 2005 r., która wprowadziła środek polegający na powstrzymaniu się od kontaktowania się z określonymi osobami zarówno jako środek karny (art. 39 pkt 2b k.k.), jak i środek probacyjny z art. 72 § 1 pkt 7a k.k. Trudno więc jednoznacznie wnioskować, czy dokonane równoległe poszerzenie zakresu penalizacji art. 244 k.k. o naruszenie tego właśnie obowiązku, należy traktować jako konsekwencję poszerzenia zakresu art. 39 k.k., czy art. 72 § 1 k.k. W ocenie Sądu Najwyższego poczynaniom ustawodawcy nie towarzyszył jeden, konsekwentnie realizowany zamysł. Przeciwnie, wydaje się że zmiany te były w większości dyktowane potrzebą doraźnego dostosowania przepisów do potrzeb polityki karnej. W każdym razie argument ten nie prowadzi do wniosków na tyle jednoznacznych, by uzasadniał odejście od szerokiego literalnego rozumienia zakresu art. 244 k.k.

W końcu niewystarczający okazał się też argument skarżącego wskazujący

na to, że ustawodawca regulując instytucję warunkowego zawieszenia wykonania kary, w tym możliwość orzeczenia wobec sprawcy obowiązków wymienionych w art. 72 § 1 k.k., przewidział swoistą dla tej regulacji sankcję za niestosowanie się do nich, tj. możliwość zarządzenia wykonania kary na podstawie art. 75 k.k. Przebijająca z tego argumentu teza, że ustawodawca wyraźnie oddzielił konsekwencje niestosowania się do środków karnych (tj. odpowiedzialność karna z art. 244 k.k.) od konsekwencji niezastosowania się do środków probacyjnych z art. 72 § 1 k.k. (tj. zarządzenie wykonania kary warunkowo zawieszonyj) osłabiona jest bowiem brzmieniem art. 75 § 2 *in fine* k.k., który nie pozostawia wątpliwości, że ustawodawca jednakowo traktuje niestosowanie się zarówno do środków nałożonych na podstawie art. 72 § 1 k.k., jak i środków karnych, jako podstawę zarządzenia wykonania kary.

Podsumowując powyższe rozważania, Sąd Najwyższy uznał, że argumentacja zawarta w kasacji Prokuratora Generalnego nie może być uznana za wystarczającą do przyjęcia wniosku o konieczności zawężenia zakresu art. 244 k.k. w stosunku do jego literalnego brzmienia. Sąd Najwyższy uznał jednak, że podniesiony przez skarżącego zarzut rażącego naruszenia prawa materialnego, polegający na błędnym uznaniu, że czyny przypisane K. Z. spełniały znamiona art. 244 k.k. zasługuje na uwzględnienie, a to z następujących względów.

Sąd Najwyższy uznał, że trafne rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie wymaga ustalenia istoty środka nałożonego na K. Z. postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 14 maja 2010 r. Postanowieniem tym nakazano skazanemu „powstrzymanie się od przebywania w miejscu zamieszkania pod wpływem alkoholu”. Oczywiste jest spostrzeżenie, że katalog środków nakładanych w ramach warunkowego zawieszenia wykonania kary, zawarty w art. 72 § 1 k.k., nie przewiduje *expressis verbis* takiego nakazu. Na pierwszy rzut oka mogłoby się wydawać, że orzeczony wobec skazanego środek jest formą nakazu z art. 72 § 1 pkt 7 k.k., tj. powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach. W ocenie Sądu Najwyższego, wniosek taki byłby w niniejszej sprawie błędny. Skazanemu nie nakazano bowiem generalnego powstrzymywania się od przebywania w miejscu zamieszkania, a jedynie wtedy, gdy jest pod wpływem alkoholu. Z akt sprawy wynika zresztą, że powodem orzeczenia takiego nakazu było wszczynanie przez skazanego awantur wtedy, kiedy wracał do domu pod wpływem alkoholu. W ocenie Sądu Najwyższego celem orzeczonego w sprawie

środka było raczej skłonienie skazanego do powstrzymania się od spożywania alkoholu zawsze wtedy, kiedy zamierza przebywać w miejscu zamieszkania. W konsekwencji, Sąd Najwyższy uznał, że orzeczony wobec K. Z. nakaz jest formą nakazu z art. 72 § 1 pkt 5 k.k. Tymczasem stosowanie się do nakazu, o którym mowa w art. 72 § 1 pkt 5 k.k., nie jest objęte zakresem penalizacji z art. 244 k.k., co musi prowadzić do wniosku, że czyn przypisany K. Z. nie mieści się w zespole znamion czynu zabronionego opisanego w tym przepisie. W tym stanie rzeczy, wobec oczywistej niesłuszności skazania, zasadne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i uniewinnienie skazanego od zarzucanego mu czynu.

Z powyższych względów orzeczono jak w sentencji.